

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра кінології факультету безпеки державного кордону

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ООК 26 «ОСНОВИ ЗООПСИХОЛОГІЇ, ЕТОЛОГІЇ ТА ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
(обов'язкова освітня компонента/для набору 2021 року)**

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону
Спеціальність:	252 Безпека державного кордону
Кваліфікація:	бакалавр безпеки державного кордону
Професійна кваліфікація:	офіцер тактичного рівня Державної прикордонної служби України
Форма навчання:	денна
Спеціалізація:	організація діяльності кінологічних підрозділів Державної прикордонної служби України»

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Основи зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності» є обов'язковою освітньою компонентою за спеціальністю 252 «Безпека державного кордону» ОПП «Організація діяльності кінологічних підрозділів Державної прикордонної служби України». Вивчається протягом 2 семестрів на кафедрі кінології факультету безпеки державного кордону.

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів здатностей застосовувати сучасні знання психофізіологічних основ поведінки службових собак під час підготовки кінологічних розрахунків.

Завдання навчальної дисципліни – формування в майбутніх офіцерів кінологічних підрозділів навичок діяти відповідно своїх професійних обов'язків та використовувати знання, уміння та навички у повсякденній діяльності під час організації та здійснення підготовки інспекторів-кінологів й дресирування службових собак у Кінологічному навчальному центрі Державної прикордонної служби України та проведення спеціальної підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками в підрозділах охорони державного кордону.

Результати навчання

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- предмет та завдання зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності;
- розвиток психічної діяльності в різних періодах онтогенезу собак;
- форми індивідуальної поведінки собак та їх функції, основні етапи розвитку поведінки собак;
- функціональні можливості і особливості рецепторів та аналізаторів службового собаки;
- теоретичні аспекти дресирування службових собак (понятійний апарат) з урахуванням психофізіологічних основ їх поведінки, аналізувати умови, що впливають на їх дресирування й використання;
- види умовних рефлексів та методику їх утворення у службових собак;
- стадії формування навичок у службових собак, періоди дресирування службових собак та їх завдання;
- типи вищої нервової діяльності службових собак (переважаючі реакції поведінки) та порядок їх визначення;
- класифікацію та порядок використання подразників під час дресирування службових собак;
- методи (способи) дресирування службових собак, прийоми дресирування службових собак;
- методику дресирування службових собак за системою вправ загального курсу дресирування;
- підготовчі прийоми спеціального курсу дресирування та порядок їх відпрацювання;
- порядок дресирування службових собак з урахуванням їх індивідуальних особливостей;
- умови, що впливають на дресирування й використання службових собак;
- послідовність введення ускладнень під час дресирування та тренування службових собак;
- типові помилки та небажані умовно-рефлекторні зв'язки під час дресирування службових собак, методику їх усунення;

вміти:

створювати необхідні умови для формування навиків у службових собак з урахуванням їх індивідуальних особливостей та напряму підготовки;

використовувати різні методи дресирування для вироблення умовних рефлексів у службових собак;

дотримуватись правил використання подразників під час дресирування службових собак;

визначати переважаючу реакцію поведінки у службових собак (проводити тестування службового собаки на придатність до дресирування);

підбирати методи дресирування службових собак з урахуванням їх індивідуальних особливостей та напряму підготовки;

аналізувати фактори негативного та позитивного впливу зовнішнього середовища на дресирування службового собаки;

створювати необхідні умови для вироблення умовних рефлексів у службового собаки;

ознайомитись з:

методами зоопсихологічних досліджень, еволюцією психіки та генетикою поведінки собак; розвитком навчання службових собак на основі положень зоопсихології та етології; фізіологічними основами пам'яті, динамікою процесів вищої нервової діяльності.

ВИКЛАДАЧІ:

доцент кафедри кінології, кандидат педагогічних наук, підполковник Сергій СЕРХОВЕЦЬ, e-mail: kafedra_k9@ukr.net

старший викладач кафедри кінології, старший лейтенант Сергій КЛЕПАЦЬКИЙ, e-mail: kafedra_k9@ukr.net

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. «Основи службової кінології».

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. Спеціалізований клас (2/303), мультимедійний проектор, комп'ютер (ноутбук), екран, дошка та набір фломастерів, виставка літератури, PowerPoint-презентація.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю							
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота											Індивідуальна робота					Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік			
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота	контрольна робота	-----
1	2	5	150	74	6	10		54									28		28					48		+	
Усього за дисципліну		5	150	74	6	10		54						4	28									48		+	

Основні методи навчання: МН.1.1; МН.1.2; МН.1.3; МН.1.4; МН.1.5; МН.2.2; МН.2.3; МН.3.1; МН.3.2.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні компетентності	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Здатність приймати обгрунтовані рішення	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ЗК-5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ЗК-9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ЗК-14	Навики здійснення безпечної діяльності	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
Фахові компетентності		
СК-3	Здатність формувати систему та процеси забезпечення безпеки державного кордону, моделі інтегрованого управління кордонами, підсистеми побудови охорони державного кордону, застосовувати способи дій сил і засобів (у тому числі службових тварин), оцінювати їх ефективність	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
Фахові компетентності спеціалізації		
СКс-17	Здатність застосовувати сучасні знання психофізіологічних основ поведінки службових собак під час підготовки кінологічних розрахунків	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
СКс-18	Здатність застосовувати науково обгрунтовану систему підготовки кінологічних розрахунків до результативного використання в оперативно-службовій діяльності підрозділів охорони державного кордону	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
СКс-19	Здатність застосовувати сучасні методи підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками за спеціалізацію з дисциплін прикордонної кінології, розробляти навчально-методичну документацію	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3

**ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ
КУРСАНТАМИ**

Шифр	Компетентність	Методи навчання	Оцінювання
ПРНс-26	Застосовувати вимоги керівних документів та набуті знання з основ анатомії та фізіології організму службового собаки під час організації заходів з утримання, годування, перевезення службових собак	МН.1.1; МН.1.2; МН.1.3; МН.1.4; МН.1.5; МН.2.2; МН.2.3; МН.3.1; МН.3.2	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ПРНс-27	Застосовувати методику відбору собак для подальшого службового використання (проводити експертизу на придатність їх до використання) під час комплектування органів та підрозділів охорони державного кордону службовими собаками, розуміти основи племінної роботи у підрозділах відтворення службових собак	МН.1.1; МН.1.2; МН.1.3; МН.1.4; МН.1.5; МН.2.2; МН.2.3; МН.3.1; МН.3.2	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ПРНс-28	Розуміти теоретичні аспекти дресирування службових собак (понятійний апарат) з урахуванням психофізіологічних основ їх поведінки, аналізувати умови, що впливають на їх дресирування й використання	МН.1.1; МН.1.2; МН.1.3; МН.1.4; МН.1.5; МН.2.2; МН.2.3; МН.3.1; МН.3.2	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3
ПРНс-29	Створювати необхідні умови для формування навиків у службових собак з урахуванням їх індивідуальних особливостей та напряму підготовки.	МН.1.1; МН.1.2; МН.1.3; МН.1.4; МН.1.5; МН.2.2; МН.2.3; МН.3.1; МН.3.2	МК 1.1; МК 1.2; МК 2.1; МК 2.4; МК 3.2; МК 4.1; МК 4.3

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Запланована кількість аудиторного навантаження – 74 години

№ теми	Найменування тем	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин													Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Виникнення, зміст та завдання зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності	4	Л2	Гз2													1/1Л(2); 1/2Гз(2); 2/1Л(2); 2/2Гз(2); 3/1Л(2); 3/2Гз(2); 4/1Гз(2); 4/2Гз(2); 4/3Пз(6); 4/4Пз(6); 4/5Пз(6); 4/6Пз(6); 4/7Пз(6); 4/8Пз(6); 4/9Пз(6); 4/10Пз(6); 4/11Пз(6); Дз(4)	
2	Основи поведінки службових собак	4	Л2	Гз2														
3	Основи фізіології вищої нервової діяльності службових собак	4	Л2	Гз2														
4	Теоретичні аспекти підготовки службових собак	58	Гз2	Гз2	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6	Пз6					
Диференційований залік		4	Дз4															
Всього		74															Всього	74

Умовні скорочення:

Лекція – Л

Групове заняття – Гз

Практичне заняття - Пз

Заняття, що обов'язкове для оцінювання – 5/3Пз

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
1 курс					
2 семестр					
1			8	Виникнення, зміст та завдання зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності	
	1	лекція	2	Виникнення, зміст та завдання зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності <u>Навчальні питання:</u> 1. Предмет та завдання зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності 2. Методи зоопсихологічних досліджень	[2.1.], [3.1.], [3.5.]
		індивідуальне завдання	2	Конспект з теми	
	2	групове	2	Розвиток психіки службових собак в онтогенезі <u>Навчальні питання:</u> 1. Періоди розвитку психіки службових собак 2. Соціалізація. Критичні періоди соціалізації 3. Соціальна депривація	[2.1.], [3.1.], [3.5.]
		самостійна робота	2	<u>Навчальні питання:</u> 1. Біхевіоризм. Гештальтпсихологія 2. Елементарна сенсорна психіка. Перцептивна психіка 3. Взаємозв'язок психіки та поведінки тварин 4. Еволюція психіки	[2.1.], [3.1.]

1	2	3	4	5	6
2			20	Основи поведінки службових собак	
	1	лекція	2	<p>Основні форми поведінки <u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація основних форм індивідуально-приспосувальної діяльності 2. Інстинктивна поведінка та її значення для життєдіяльності службових собак 3. Механізми поведінки тварин (потреби і мотивації, структура поведінкового акту) 	[2.1.], [3.1.], [3.5.]
		індивідуальне завдання	6	Конспект з теми	
	2	групове заняття	2	<p>Основні та переважаючі реакції поведінки службових собак <u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні реакції поведінки, їх характеристика 2. Переважаючі реакції поведінки, їх характеристика 	[2.1.], [2.2.], [3.1.], [3.2.], [3.4.], [3.5.]
		самостійна робота	10	<p><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інсайт 2. Імпринтинг. Рання сенсорна деривація 3. Форми ігрової поведінки 4. Дослідницька та ігрова поведінка. 5. Екстраполяція. Поведінка в екстремальних ситуаціях 6. Інстинктивна поведінка як основа життєдіяльності тварин. Теорія інстинкту К. Лоренца 7. Набуті форми поведінки на основі навчання (неасоціативне, асоціативне, когнітивне навчання) 8. Навчання у формі класичних умовних рефлексів 9. Оперантне навчання 10. Навчання на основі домінанти 11. Сприйняття у тварин. Координація та орієнтація 12. Емоції та поведінка. Функції емоцій 	[2.1.], [3.1.] – [3.4.]

1	2	3	4	5	6
3			30	Основи фізіології вищої нервової діяльності службових собак	
	1	лекція	2	<p>Основи фізіології вищої нервової діяльності</p> <p><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фізіологічні основи поведінки і дресирування 2. Види умовних рефлексів. Механізм утворення умовних рефлексів 3. Класифікація подразників та методика їх використання під час дресирування службових собак 	[2.1.] – [2.3.], [3.1.], [3.2.], [3.4.], [3.5.]
		індивідуальне завдання	10	Конспект з теми	
	2	групове заняття	2	<p>Типи вищої нервової діяльності у службових собак</p> <p><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація типів вищої нервової діяльності. Індивідуальна різниця проходження умовних рефлексів 2. Генотип і фенотип 3. Визначення типів нервової діяльності у собак 4. Динаміка нервових процесів вищої нервової діяльності. Аналітико-синтетична діяльність нервової системи службового собаки 	[2.1.] – [2.3.], [3.5.]
		самостійна робота	16	<p><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Умови, які необхідні для вироблення умовних рефлексів 2. Стадії та ознаки утворення умовних рефлексів 3. Безумовне й умовне гальмування умовних рефлексів 4. Безумовні та умовні безумовні подразники, їх характеристика 5. Складні та комплексні подразники 6. Структурно-логічна схема введення ускладнень під час загального курсу дресирування 7. Порушення умовно-рефлекторної діяльності службових собак 	[2.1.], [2.2.]

1	2	3	4	5	6
				<p>8. Зміна типів вищої нервової діяльності під впливом різних причин</p> <p>9. Умовні рефлекси на комплексні подразники</p> <p>10. Цілісність та закономірності умовно-рефлекторної діяльності</p> <p>11. Складні форми вищої нервової діяльності</p> <p>12. Іррадіація, концентрація, індукція нервових процесів</p> <p>13. Закономірність умовно-рефлекторної діяльності службового собаки. Генералізація та спеціалізація умовних рефлексів</p> <p>14. Аналітична та синтетична діяльність нервової системи</p>	
4			88	Теоретичні аспекти підготовки службових собак	
	1	групове заняття	2	<p align="center">Основні поняття у підготовці службових собак</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Теорія дресирування службових собак та її предмет</p> <p>2. Основні поняття дресирування. Методи дресирування</p> <p>3. Індивідуальний підхід у дресируванні службових собак</p>	[2.1.] – [2.3.], [3.1.], [3.2.], [3.5.], [3.7.], [3.8.]
		індивідуальне завдання	10	Конспект з теми	
	2	групове заняття	2	<p align="center">Методика вироблення умовних рефлексів під час дресирування службових собак</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Методика вироблення умовних рефлексів. Види підкріплення</p> <p>2. Умови, що впливають на роботу службового собаки</p> <p>3. Помилки та небажані умовно-рефлекторні зв'язки під час дресирування службових собак</p> <p>4. Схема підготовки інспекторів-кінологів і службових собак</p>	[2.1.] – [2.3.], [3.1.], [3.2.], [3.5.], [3.7.], [3.8.]

1	2	3	4	5	6
	3	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Визначення переважаючої реакції поведінки службових собак. Підбір методів дресування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методика визначення переважаючої реакції поведінки службових собак. Підбір методів дресування 2. Методика і техніка підготовки службових собак за підготовчими прийомами загального курсу дресування 3. Методика і техніка підготовки службових собак за підготовчими прийомами спеціального курсу дресування службових собак 4. Порядок привчання службового собаки до спеціального спорядження 	[2.1.], [2.2.], [3.6], [3.7.], [3.8.]
	4	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Індивідуальний підхід у підготовці службових собак</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дресування службових собак з різними переважаючими реакціями поведінки (типами вищої нервової діяльності) 2. Дресування службових собак з урахуванням їх віку, статі, умов вирощування і ступеня підготовленості 	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]
	5	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Базові навички загального курсу підготовки службових собак</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відпрацювання підготовчих прийомів загального курсу дресування 2. Виконання стройових прийомів зі службовими собаками на місці (в русі). Методика проведення групових вправ з дресування службових собак 3. Система вправ загального курсу дресування (підхід до дресувальника по команді, рух поруч з дресувальником, перехід у вільний стан) 	

1	2	3	4	5	6
	6	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресирування (підхід до дресирувальника по команді, рух поруч з дресирувальником, перехід у вільний стан)</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Практична робота курсантів зі службовими собаками за програмою загального курсу дресирування (рух службового собаки поруч з дресирувальником, подолання спеціальних перешкод, підхід до дресирувальника)</p> <p>2. Техніка виконання прийомів дресирування (порядок вироблення у службового собаки умовного рефлексу на команди «Сидіти!», «Лежати!», «Стояти!», «До мене!») на місці та у русі</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]
	7	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресирування. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресирування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Практична робота курсантів зі службовими собаками за програмою загального курсу дресирування (рух службового собаки вперед до вказаного курсантом об'єкта)</p> <p>2. Техніка виконання прийомів дресирування (виконання службовим собакою команд «Сидіти!», «Лежати!», «Стояти!», «До мене!» відданих дресирувальником жестами)</p> <p>3. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресирування</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]
	8	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресирування. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресирування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Практична робота курсантів зі службовими собаками за програмою загального курсу дресирування (апортування службовим собакою предмета дресирувальника через перешкоду, рух службового собаки поруч з дресирувальником)</p> <p>2. Техніка виконання прийомів дресирування (порядок вироблення у службового собаки умовного рефлексу підносу предметів, подолання спеціальних перешкод)</p> <p>3. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресирування</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]

1	2	3	4	5	6
	9	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресування. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Практична робота курсантів зі службовими собаками за програмою загального курсу дресування (підхід до дресувальника за командою, рух поруч з дресувальником, перехід у вільний стан, вироблення умовного рефлексу на команди «Сидіти!», «Лежати!», «Стояти!» відданих дресувальником голосом та жестами, вироблення умовного рефлексу підносу предметів, подолання спеціальних перешкод)</p> <p>2. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресування</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]
	10	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресування. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Практична робота курсантів зі службовими собаками за програмою загального курсу дресування (контроль вироблення умовного рефлексу у службового собаки за програмою загального курсу дресування)</p> <p>2. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресування</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]
	11	практичне заняття ВЗНП, Пр	6	<p align="center">Система вправ загального курсу дресування. Підготовчі прийоми спеціального курсу дресування</p> <p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <p>1. Порядок введення ускладнень під час підготовки службових собак за програмою загального курсу дресування</p> <p>2. Удосконалення умовних рефлексів у службових собак під час відпрацювання підготовчих прийомів спеціального курсу дресування</p>	[2.1.], [2.2.], [3.5.], [3.8.]

1	2	3	4	5	6
		самостійна робота	20	<p align="center"><u>Навчальні питання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніка дресування службових собак 2. Методичні і технічні помилки 3. Методика усунення небажаних умовно-рефлекторних зв'язків 4. Формування сигнальної поведінки службового собаки 5. Поняття про помилки в дресуванні службових собак та їх характеристика 6. Помилки, що допускаються під час дресування (тренування) службових собак 7. Навики у службових собак, порядок їх формування 8. Дресування службових собак з використанням клікера 9. Залежність працездатності службового собаки від дії умов зовнішнього та внутрішнього середовища 10. Умови, що позитивно та негативно впливають на роботу собаки 11. Послідовність введення ускладнень під час дресування і тренування собак 12. Методика і техніка дресування службових собак способом посилення поведінкової ознаки, редукції, ігрової поведінки, наслідування, оборонної поведінки 	[2.2.], [3.2.], [3.3.], [3.8.]
Диференційований залік			4		
Разом за 2 семестр			150		
Разом за 1 курс			150		
Усього за дисципліну			150		

Умовні скорочення:

ВЗНП – відділ забезпечення навчального процесу

Пр – племінний розплідник

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Нормативно-правові акти

1.1. Державний стандарт професійно-технічної освіти (освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника Кінологічного навчального центру Державної прикордонної служби України);

2. Базова

2.1 Основи зоопсихології, етології та вищої нервової діяльності собак: навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 2000. – 302с.;

2.2. Основи дресирування службових собак: навчальний посібник. – Хмельницький: Вид-цтво НАДПСУ, 2007.;

2.3. Основи ветеринарної медицини та зооінженерії в кінології: навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 2001. – 362 с.

3. Допоміжна

3.1. Словник-довідник з кінології. – Хмельницький: Видавництво НАПВУ, 1999.

3.2. Основи підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками до пошуку вибухових речовин, зброї, боєприпасів : навчально-методичний посібник / А. О. Афанасьєв, С. В. Серховець. – Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2014. – 162 с.

3.3. Основи підготовки інспекторів-кінологів зі службовими собаками до пошуку наркотичних засобів і психотропних речовин : навчально-методичний посібник / М. В. Вдовенко, А. О. Афанасьєв, С. В. Серховець. – Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2016. – 128 с.;

3.4. Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак. Навчальний посібник. – Київ, 2017. 176 с.

3.5. Інформаційно-довідковий матеріал щодо прикладів позитивних дій інспекторів-кінологів зі службовими собаками; аналітична довідка про окремі аспекти обстановки на державному кордоні;

3.6. Методика добору собак для службового дресирування у Державній прикордонній службі України, 2014. – 12 с.;

3.7. Стандарти в кінології, розроблені агентством «Фронтекс»;

3.8. Основи службової кінології: навчальний посібник для підготовки фахівців-кінологів. – К. – ДП «Друкарня МВС України». 2008. – 312 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання результатів навчання курсантів (слухачів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького <https://nadpsu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії та на польовому центрі забезпечення навчального процесу є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Загальну оцінку за аудиторну, самостійну (індивідуальну) роботу необхідно вираховувати як середньоарифметичну з поточних оцінок, шляхом ділення суми оцінок (5,4,3,2), отриманих протягом періоду вивчення дисципліни на їх кількість. Для розрахунку, кількість поточних оцінок повинна бути не менше чотирьох. Індивідуальні завдання оцінюються за національною шкалою.

Середньоарифметична оцінка з поточних оцінок складається з оцінок за аудиторну, самостійну (індивідуальну) роботу та проставляється окремою графою в журналі обліку навчальних занять навчальної групи з округленням до 0,01 після останнього заняття з дисципліни. До оцінок за аудиторну роботу відносяться оцінки за заняття, під час яких здійснювалось обов'язкове оцінювання та оцінки, одержані на інших заняттях. Індивідуальна робота оцінюється за національною шкалою. Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється з середньоарифметичної оцінки з поточних оцінок та оцінки одержаної на семестровому контролі.

Загальна оцінка семестрового контролю є сумою від середньоарифметичної суми загальних балів, помноженої на ваговий коефіцієнт 0,8 та оцінки за диференційований залік помноженої на 0,2.

При розрахунку середньоарифметичної оцінки з поточних оцінок за кожне пропущене заняття, під час якого здійснювалось обов'язкове оцінювання, виставляється «0» балів.

Курсант допускається до диференційованого заліку, якщо він виконав всі види завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Курсант, який отримав середньоарифметичну оцінку з поточних оцінок за аудиторну роботу менше 2,0, не відзвітував за індивідуальну роботу, не допускається до семестрового контролю. У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності екзаменатор проставляє – «не допущений», а в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 35 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС.

Якщо курсант (слухач, студент) не виконав умови допуску до складання семестрового контролю з об'єктивних причин (хвороба, відрядження тощо, і це підтверджено документально), рішенням начальника кафедри надається індивідуальна консультація та визначаються терміни можливості ліквідувати заборгованість.

Курсанта (слухача, студента) можна звільнити від складання диференційованого заліку з виставленням оцінки в екзаменаційну відомість відповідно до таблиці відповідності шкал оцінювання з урахуванням вимог Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання результатів навчання курсантів (слухачів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право;

надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Методи навчання, які сприяють досягненню програмних результатів навчання та методи контролю досягнень програмних результатів навчання

Шифр	Метод навчання
1. Традиційні методи навчання	
МН.1.1	Усне викладення навчального матеріалу (розповідь, пояснення, лекція)
МН.1.2	Обговорення матеріалу, що вивчається (бесіда, дискусія, брифінг, диспут)
МН.1.3	Наочні методи (ілюстрація, демонстрація)
МН.1.4	Практичні методи (лабораторна робота, практична робота, пробні вправи, творчі вправи, усні вправи, практичні вправи, графічні вправи, технічні вправи)
МН.1.5	Методи самостійного та індивідуального навчання (рецептивний, репродуктивний, евристичний, дослідницький)
2. Активні методи навчання	
МН.2.1	Ігрові (професійні ігри, професійний тренінг)
МН.2.2	Неігрові (аналіз конкретної ситуації, круглий стіл, навчання через науково-дослідну роботу)
МН.2.3	Неімітаційні (групова дискусія, індивідуальні практикуми, метод «ХОБО», активні види лекційних і семінарських занять)
3. Інтерактивні методи навчання	
МН.3.1	Інтерактивні методи в малих групах
МН.3.2	Інтерактивні методи в великих групах
МН.3.3	Інтерактивні методи під час самостійної роботи

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
МК 1.5	Виконання нормативу
МК 1.6	Виконання вправи
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
МК 2.9	Виконання нормативу
МК 2.10	Виконання вправи
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
МК 3.4	Виконання нормативу
МК 3.5	Виконання вправи
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний
МК 4.5	Практичний